

ดอกไม้ในพายุ :

**กรณีศึกษาผ่านมุมมองประสบการณ์ของผู้หญิง
ที่ถูกกระทำความรุนแรงซ้ำซากในครอบครัว**

บุษบงก์ วิเศษพลชัย

การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากงานประจำสู่งานวิจัย: R2R เพิ่มคุณค่า พัฒนาคคน พัฒนาบริการ ครั้งที่ 2 วันที่ 16 กรกฎาคม 2552

ดอกไม้ในพายุ

กรณีศึกษาผ่านมุมมองประสบการณ์ของผู้หญิงที่ถูกรักษา
ความรุนแรงซ้ำซากในครอบครัว

ความรุนแรงในครอบครัว (Domestic Violence) เป็นคำรวมของ
ปรากฏการณ์ (phenomenon) การใช้กำลังประทุษร้ายต่อจิตใจ
ร่างกาย เพศ ชีวิต เสรีภาพ หรือกระทำด้วยประการใดๆ อันไม่
เป็นธรรม เกิดจากปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจในครอบครัวที่ฝ่ายหนึ่งต้
องการอำนาจควบคุมหรือให้ได้รับการยอมรับจากอีกฝ่ายหนึ่ง โดย
การกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจควบคุมนั้นเป็นเหตุให้อีกฝ่ายได้รับ
อันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจ

คำถามการวิจัย

กระบวนการผลิตซ้ำความรุนแรงเป็นอย่างไร

ผู้หญิงที่ถูกกระทำมีวิธีการเผชิญกับความรุนแรงอย่างไร

รูปแบบของการตอบโต้ของผู้หญิงต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้น
เป็นอย่างไร

ระเบียบวิธีวิจัย

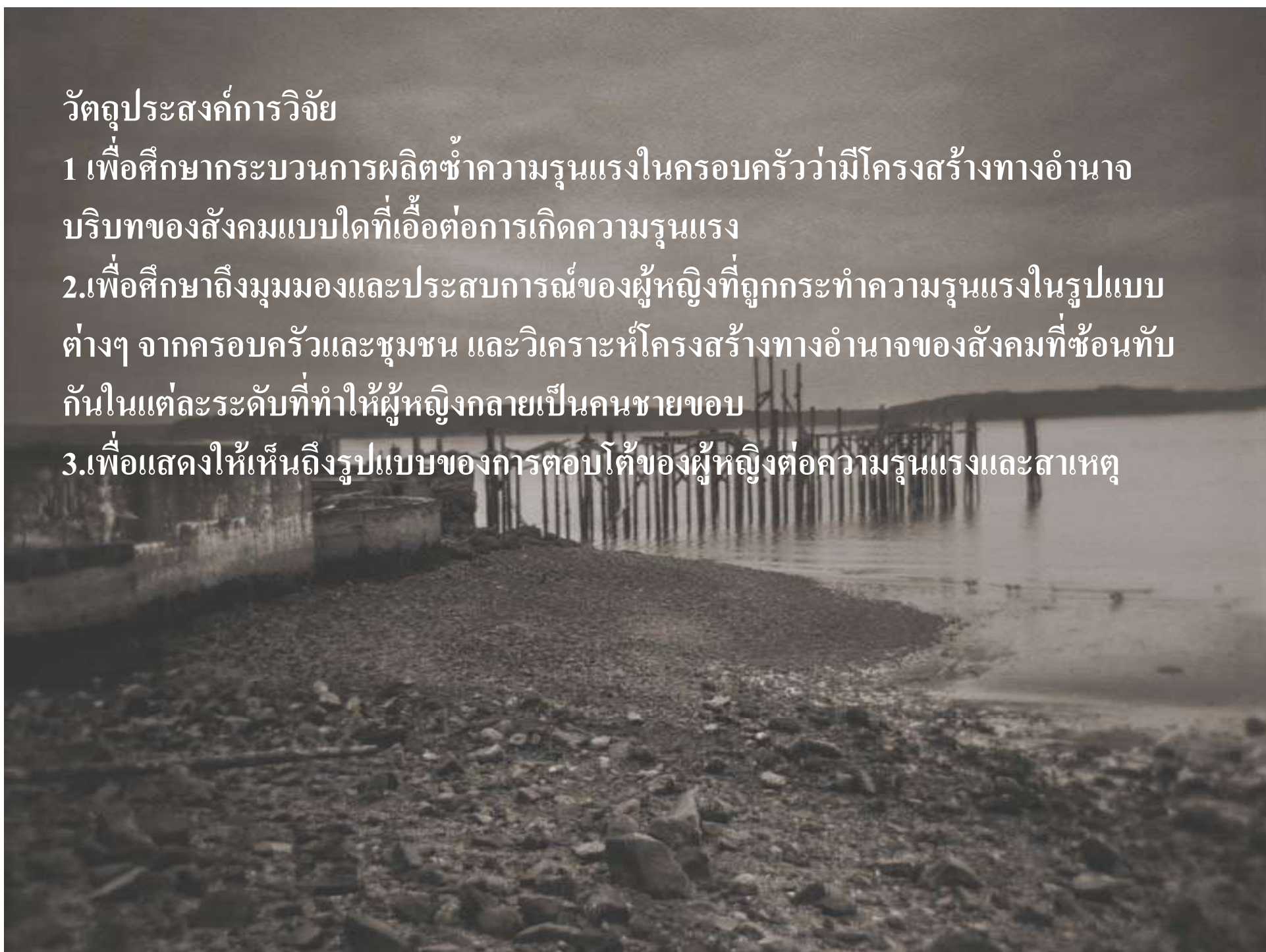
การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยผู้วิจัย
เข้าไปเก็บข้อมูลในชุมชนสี่ปดาห์ละ 2 วันตั้งแต่เดือน
เมษายน – เดือนมกราคม 2552 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 10
เดือน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1 เพื่อศึกษากระบวนการผลิตซ้ำความรุนแรงในครอบครัวว่ามีโครงสร้างทางอำนาจ
บริบทของสังคมแบบใดที่เอื้อต่อการเกิดความรุนแรง

2. เพื่อศึกษาถึงมุมมองและประสบการณ์ของผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงในรูปแบบ
ต่างๆ จากครอบครัวและชุมชน และวิเคราะห์โครงสร้างทางอำนาจของสังคมที่ซ้อนทับ
กันในแต่ละระดับที่ทำให้ผู้หญิงกลายเป็นคนชายขอบ

3. เพื่อแสดงให้เห็นถึงรูปแบบของการตอบโต้ของผู้หญิงต่อความรุนแรงและสาเหตุ

ประวัติศาสตร์และบริบทของชุมชน

ประวัติศาสตร์ความรุนแรงในชุมชน และที่มาแห่งทุนทางสังคมที่กลายเป็น
เครื่องมือช่วงชิงความได้เปรียบทางอำนาจในชุมชน

ทะเลไทย เมืองฉะเชิงเทราแห่งท้องทะเล

คนในชุมชนส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์เป็นเครือญาติกัน

เนื่องจากในสมัยก่อนชุมชนทะเลไทยเป็นชุมชนเปิดจากอ่าวลงทะเลพื้นที่ที่มีลักษณะ

คล้ายทัพพีที่ยื่นไปในทะเล

ทุนทางสังคมในรูปความสัมพันธ์เชิงเครือญาติและการเกิดพื้นที่เฉพาะของสายตระกูล

“พื้นที่เฉพาะของแต่ละสายตระกูลของชุมชนทะเลไทย” ใต้กับ “คุ่ม” ของวัฒนธรรมอีสานที่มีการแบ่งพื้นที่อยู่เป็นพื้นที่เฉพาะของเครือญาติ

ความรักที่ไร้ทุนทางสังคม ความรักที่ไร้อำนาจ

โครงสร้างเชิงอำนาจที่ผู้ที่มี “ทุนทางสังคม” ที่เหนือกว่าสามารถช่วงชิงความได้เปรียบของอำนาจที่เหนือกว่าเหล่านี้ก่อให้เกิดความรุนแรงต่อผู้ที่ด้อยกว่าทั้งในทางตรงและทางอ้อม

“เรือล่มในหนองทองจะไปไหน” ทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ ผู้ทุนแห่งอำนาจ

นักแสดง 4 ทิศและระบบอุปถัมภ์กับวัฒนธรรมลูกพี่

“วัฒนธรรมลูกพี่” เป็นสิ่งที่พบได้ในหลายๆ สังคมโดยมีปัจจัยที่เอื้อให้เกิดวัฒนธรรมนี้คือ ความไม่เท่าเทียมกันของการเข้าถึงทรัพยากร สิทธิประโยชน์ต่างๆ ของคนในสังคมนั้น วัฒนธรรมลูกพี่ของชุมชนทะเลไทยจะประกอบด้วยคน 2 กลุ่มคือ ลูกพี่ และลูกน้อง

วัฒนธรรมการเคลียร์มายาคติแห่งความรุนแรง

วัฒนธรรมการเคลียร์ เป็นวาทกรรมที่ได้ผลิต อัตลักษณ์ ความหมาย ให้กับความรุนแรงว่า “มีเงินซะอย่างทำอะไรไม่ผิด หรือ ลูกพี่เคลียร์ได้” เป็นสวัสดิการพิเศษที่ระบบอุปถัมภ์ได้ส่งลูกพี่มาคอยติดตามดูแลลูกน้องผู้อยู่ใต้การอุปถัมภ์ของตนตลอดไป

“ไม่ฆ่าน้อง ไม่ฟ้องนาย ไม่ขายเพื่อน” เพราะถ้าหาก “ไม่ฆ่าน้อง ไม่ฟ้องนาย ไม่ขายเพื่อน” เสียแล้วคงไม่สามารถหาความยุติธรรมทางกฎหมายอย่างเท่าเทียมกันได้ ในกรณีที่ น้อง นาย หรือเพื่อนไปทำผิดกฎหมายเข้า

อำนาจคือความถูกต้อง ความถูกต้องคืออำนาจ

การมีโครงสร้างอำนาจในชุมชนที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคม การสามารถผลิตซ้ำความผิดได้โดยไม่ต้องได้รับการลงโทษจากการใช้ประโยชน์จาก วัฒนธรรมลูกพี่ และวัฒนธรรมการเคลียร์นี้ร่วมกับการครอบครองทุนทางสังคมที่แตกต่างกันก่อให้เกิดโครงสร้างเชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันเปิดโอกาสให้ความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ เกิดขึ้นกับผู้ที่มีทุนทางสังคมน้อยกว่าและได้รับการเพิกเฉยจากชุมชน ทั้งจากสาเหตุเชิงโครงสร้างทางวัฒนธรรม โครงสร้างทางเศรษฐกิจการประกอบอาชีพ ที่ก่อให้เกิดมายาคติในรูปแบบต่างๆ

การเมืองระดับประเทศ: การมาถึงของรอยร้าวลึกบนแผ่นดินทะเลไทย

ช่วยต่อยอดให้กับ วัฒนธรรมลูกพี่ และวัฒนธรรมการเคลียร์เพราะทั้งสองวัฒนธรรมนี้ต่างหิวโหยและไขว่คว้าหาอำนาจที่จะมาช่วยเสริมบารมีของลูกพี่ แต่ละกลุ่มอยู่แล้ว การเป็นหัวคะแนนให้นักการเมืองระดับประเทศที่สามารถแอบอิงฐานอำนาจได้ถ้าเลือกช่วยฝ่ายที่ถูกต้องเป็นเหมือนฐานอำนาจทองคำที่ทุกฝ่ายเฝ้ารอ

บริบทและประวัติศาสตร์ของชุมชนทะเลไทย วัฒนธรรมลูกพี่ และวัฒนธรรมการเคลียร์

ความไม่เท่าเทียมกันในสังคมที่นำไปสู่การแบ่งชนชั้นของคนในสังคมเดียวกันทั้งชนชั้นทางเศรษฐกิจ และทางอำนาจ การมองคนในสังคมเดียวกันเป็นพวกอื่น มีระบบความสัมพันธ์กันในแนวตั้งจากบนลงล่าง(**vertical**)

โครงสร้างที่เอื้อต่อการเกิดความรุนแรงเช่นนี้เหยื่อรายแรกของความรุนแรงคือ คนชายขอบที่จะโดนความรุนแรงกระทำ และมักผลิตซ้ำๆ เสมอ โดยเป็นการยากที่พวกเขาจะลุกมาเรียกร้องหาความยุติธรรม ความช่วยเหลือเพราะสังคมมองเขาเป็นคนอื่น เป็นคนที่อยู่ในระดับชั้นที่ต่างจากตนเอง

ต้นทอม : ดอกไม้กลีบห้า

ประวัติชีวิตล้นทมในวัยเด็ก : เด็กน้อยกับเห็ดน้ำเย็น

การทำลายดอกไม้ครั้งแรก : การต่อสู้ต่อความรุนแรงด้วยวิธีข้างถนนของนักทศนชายขอบ
ของความยุติธรรม

เจม ซี สกอต กล่าวไว้ในมโนทัศน์เรื่องการต่อต้านที่แสดงถึงปฏิสัมพันธ์ของสังคมสองด้านที่ว่า ที่ใดมีการกดขี่ข่มเหง ที่นั่นย่อมมีการต่อต้าน แสดงให้เห็นถึงการไม่ยอมจำนนต่อการใช้อำนาจฝนผู้ด้วยโอกาสที่พยายามต่อต้านผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า (James C. Scott.1985)

สังคมนิยมศาสตร์ทวิชน ดอยสะเก็ด เชียงใหม่

ภาพโดย : พระภิกษุชาวกาฬิณี พุทธศาสนิกชนไทย

ผลลบของทุนทางสังคมอีกอย่างหนึ่งที่เพิ่มขึ้น
จากผลลบของทุนทางสังคม 3 ประการที่
Portes(1998) ได้กล่าวไว้ว่า

1. ทำให้เกิดปัญหาการกีดกันคนนอก
2. ก่อให้เกิดการจำกัดเสรีภาพ
3. ก่อให้เกิดปัญหาการเข้าสู่วังวนของความ
เลวร้าย จากงานวิจัยชิ้นนี้จะเห็นว่าผลลบประการ
ที่ 4 คือในสังคมที่มีการเข้าถึงทุนทางสังคมไม่เท่า
เทียมกันเป็นการง่ายที่ผู้ที่มีทุนทางสังคม
เหนือกว่าจะแปรเปลี่ยนทุนทางสังคมของตนไป
เอารัดเอาเปรียบผู้ที่มีทุนทางสังคมน้อยกว่า

สอดคล้องกับที่โกมาตรวิเคราะห์ว่าภาษาเป็น ส่ว
หนึ่งของกระบวนการทำให้เป็นชายขอบ การ
ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ไม่ได้หมายความถึงการไร้
ความสามารถในการอ่านหรือเขียนเท่านั้น แต่ยัง
หมายความถึงการไร้สมรรถภาพในการกล่าว อ้างว่า
อ้างใดคือความจริง (truth claim) (โกมาตร
1998 : 362-365)

เมื่อไร้ค่ารักแรกที่ได้มาก็ไร้ความหมาย : คุณค่าของฉันทมผู้หญิงที่ไร้ซึ่งทุน
ทางสังคม

" "ความบริสุทธิ์" กลายเป็นคาดหวังที่สังคมมีต่อผู้หญิงไทย เป็นคุณค่าที่ใช้
ประเมินผู้หญิงการ สิ่งเหล่านี้เป็นความคาดหวังที่สังคมมีต่อความเป็น
หญิงไทย แต่เมื่อฉันทมไม่ทำตามที่สังคมคาดหวัง จึงต้องจะพบกับสิทธิ
นุ้ติ (Sanction) จากสังคม ครอบครัวสามีในเชิงลบ

รักครั้งที่สองดูใจรักในนรก : ความรักห่วงใยที่มาพร้อมการทบทวน

กระบวนการของการผลิตซ้ำความรุนแรงที่เกิดซ้ำซากกับลัทธิมีเหตุผลของการโดนทำร้ายของลัทธิของชุมชนว่าเป็นเรื่องของพี่เมียชาวบ้านจึงไม่ยากยุ่ง เป็นการทำให้ผิดบรรทัดฐานของชุมชน เป็นผู้หญิงที่แหกคอกนอกกรีต จี้เผา ผิดศีลธรรม ไม่รักนวลสงวนตัวสามีจึงต้องสั่งสอน มันคือราคาที่ลัทธิต้องจ่ายในการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน สอดคล้องกับที่เกษียร เตชะพีระกล่าวว่า สิ่งที่ต้องจ่ายในการเข้าสู่ความสัมพันธ์แบบชุมชนที่เหนียวแน่นคือสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนในร่างกาย ชีวิต ที่จะต้องถูกจำกัดกำกับไว้ด้วยเจตนารมณ์ทั่วไปและผลประโยชน์ส่วนรวมของชุมชนอันครอบคลุมดูดกลิ่นสมาชิกเอาไว้อย่างเหนียวแน่น และอาจกดเหยียบลงโทษสมาชิกที่ชุมชนพิพากษาว่านอกกรีตให้มีอันเป็นไปจนถึงฆ่าตัวตายได้ ดังชะตากรรมของไอ้ฟักในนิยายซีไรท์ของชาติ กอบกิจคดี เรื่องคำพิพากษา (เกษียร.2542 : 53)

รักครั้งที่สามนายเหยียบลงนรกอีกขุม : การทำร้ายคือชีวิตประจำวัน

“ชีวิตหนูมันเหมือนน้ำที่ไหลลงต่ำไปเรื่อยๆ แต่หนูก็ทำใจแล้วคิดว่าเป็นเวรกรรมที่ตอนนั้นทนอยู่กับไอ้เหยียบเพราะไม่มีใคร อาศัยมันหลบพื้ใจกับญาติเขาด้วยและถ้าหนูไม่อยู่กับมันหนูเร่ร่อนไปหนูก็โดนคนปล้ำไปเรื่อยๆ แต่ตอนนี้หนูชินชาแล้ว หนูอยู่ที่นี่เพราะห่วงลูกขอแอบดูลูกทุกวันถ้าลูกหนูโตแล้วย้ายไปอยู่กับแม่บุญธรรมเขาที่กรุงเทพเมื่อไหร่หนูก็จะกลับไปตายที่โคราชที่ผ่านมานู่ว่าหนูทำตัวเองจึงไม่เรียกร้องอะไรกับใคร ใครมันเตะตนได้ก็ทนทนไม่ได้ก็หนี “

คนในชุมชนไม่ยอมรับการดำรงอยู่ของผู้หญิงที่ละเมิดบรรทัดฐานทางศีลธรรมของชุมชน
อย่างรุนแรงจนเกิดการกดเหยียบ บดขยี้บีบพาดชะนียกรรม จนก่อให้เกิดการกระทำ ความ
รุนแรงต่อผู้หญิงที่ถูกชุมชนพิพากษาว่าแหกคอกนอกกริตุกรูปแบบทั้งจากครอบครัวและ
ชุมชน ท่ามกลางการเพิกเฉยต่อความรุนแรงและการมอบสิทธิอันชอบธรรมในการสร้าง
ความรุนแรงของชุมชน โดยใช้โครงสร้างทางอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันเป็นเครื่องมือ และการ
ขาดทุนทางสังคมใดๆมาต่อรอง การหนีข้ามเส้นแบ่งแห่งชั่วอำนาจไปสู่เงื้อมมือความ
รุนแรงของนายเหยียบ การโดนทำร้ายที่แม้แต่งงานศพสามีตนเองก็ไม่มีสิทธิไปเข้าร่วม
เหล่านี้เป็นกระบวนการผลิตซ้ำของความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงเช่น "ล้นทม" จนแทบจะ
สูญเสียความเป็นมนุษย์

อาวุธสุดท้าย คือ กายตน

” ถ้าพี่ถามว่าหนูคิดยังไงถึงทำอย่างนั้น หนูก็ตอบว่าไม่ได้คิดเพราะมันไม่รู้จะคิด
ยังไงรู้แต่ถ้าพวกมันต้องปล้ำกระหรี่น่าจะเสียศักดิ์ศรีมากกว่าปล้ำผู้หญิงขึ้นมา
ก็เลยขายตัวซะเลย”

ประเด็นที่ 1 ล้นทมได้แสดงให้เห็นถึงการใช้ร่างกายของปัจเจกในแง่มุมที่แตกต่างจากที่ปีแอ บูดิเยอร์ กล่าวไว้ในทฤษฎีการผลิตซ้ำทางสังคมที่ว่า ร่างกายเป็นที่บรรจุโครงสร้างและสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมจากภายนอก เป็นเครื่องหมายของชนชั้น เป็นการทำงานของจิตใต้สำนึกของปัจเจก อยู่เหนือความสามารถที่เจ้าของร่างกายจะตรวจสอบหรือควบคุมได้ด้วยเจตนาธรรมณ์ของตนเอง(P. Bourdieu.1984:466) แต่ในแง่ของล้นทมแล้วการสร้างอัตลักษณ์ได้เปลี่ยนไปตามบริบทของสังคมที่กดทับล้นทมอยู่ ปัจเจกเช่นล้นทมใช้ร่างกายเป็นทุนทางสังคมโดยผ่านการคิดวิเคราะห์เพื่อตอบโต้ต่อความรุนแรงโดยตัวปัจเจกเอง ไม่ใช่ตามสัญลักษณ์ชนชั้นที่ติดอยู่กับร่างกายตามที่บูดิเยอร์ กล่าว

ประเด็นที่ 2 การตอบโต้ของล้นทมเป็นการย้อนรอยวาทกรรมที่
สังคมได้ให้ความหมายของผู้หญิงขายตัวไว้ว่าเป็นสิ่งอันตราย
และผู้ชายที่ต้องการเข้าไปเกี่ยวข้องกับผู้หญิงขายตัวต้องผ่านการ
ตัดสินใจที่จะซื้อก่อน การที่ผู้ชายเป็นฝ่ายเหนือกว่าที่จะตัดสินใจ
ซื้อหรือไม่ซื้อ ดังนั้นความผิดในการซื้อบริการจากผู้หญิงขายตัว
จึงอยู่ที่ตัวผู้ชายเองที่ก้าวข้ามเส้นแห่งความปลอดภัยจากการมี
เพศสัมพันธ์กับภรรยาของตนมาแสวงหาบริการทางเพศจาก
ผู้หญิงขายตัวที่ต้องใช้เงินแลก เมื่อวาทกรรมของสังคมเป็นเช่นนี้
ผู้หญิงที่ไร้ทางสู้เช่นล้นทมที่เหลือทุนทางสังคมสิ่งสุดท้ายคือ
ร่างกายของตนเองจึงใช้เป็นเครื่องมือที่จะย้อนรอยความผิดจากใน
อดีตที่เธอ

ล้นทมได้ย้อนรอยสังคมที่ไม่ยุติธรรมต่อเธอให้ช่วยประณามและ
ป้องกันเธอจากการข่มขืน โดยสังคมเองก็ไม่ต้องรู้ตัว โดยการ
เปลี่ยนอัตลักษณ์ของตัวเองจาก ล้นทมผู้หญิงขี้นมาใจง่ายที่ผู้ชายที่
ข่มขืนเธอโยนความผิดให้เธอว่าเพราะเธอยั่วเองเพราะเธอชอบ
กลายเป็นล้นทมผู้หญิงขายตัวที่ผู้ชายที่มามีเพศสัมพันธ์กับเธอต้อง
จ่ายเงินซื้อบริการนั้นหมายความว่าผู้ชายเหล่านั้นได้ผ่านการ
ตัดสินใจของตนเองก่อนที่จะจ่ายเงินเพื่อซื้อร่างกายของเธอซึ่ง
ความผิดจึงเป็นของชายเหล่านั้น

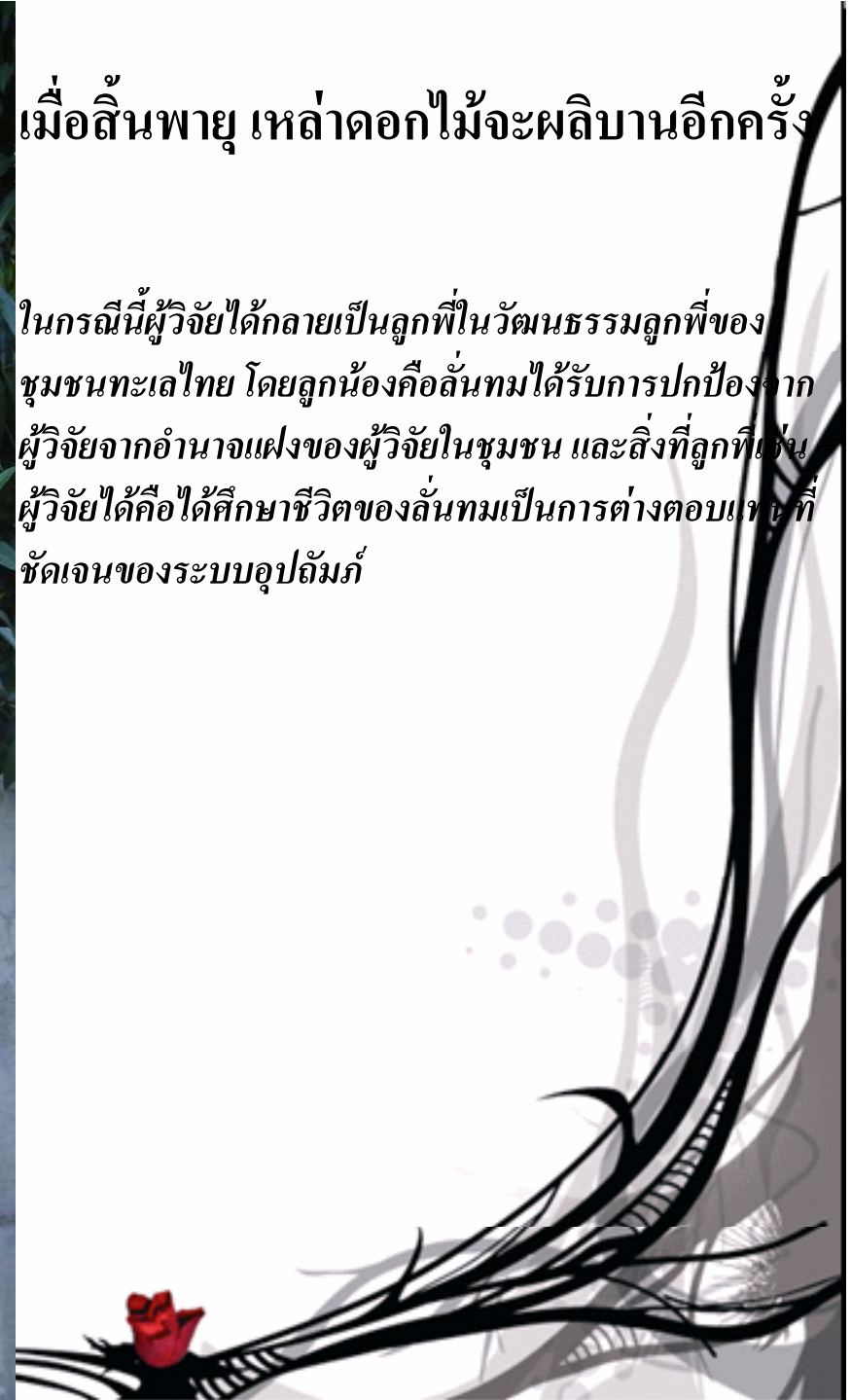

ประเด็นที่ 3 คนชายขอบเช่นล้นทมที่ดูเหมือนไร้
หนทางใดๆที่จะต่อสู้ต่อ แต่ในบางเงื่อนไขพวกเขาก็ยัง
สามารถตอบโต้ได้ด้วยและไม่ใช่การตอบโต้ที่เป็นด้าน
ตรงข้ามคือขวกับดำ เพราะในโลกแห่งความรุนแรงที่
รายล้อมอยู่รอบล้นทมหรือแม้แต่วล้นทมเองก็ไม่ได้
แบ่งขั้วชัดเจนเช่นนั้น แต่การตอบโต้ที่เกิดขึ้นสะท้อน
ว่ามนุษย์นั้นซับซ้อนมิติแห่งอำนาจและการตอบโต้
ไม่ใช่คู่ขนานตรงข้ามกันและกันเท่านั้น ดังเช่นการ
ตอบโต้ของล้นทมที่ประเด็นของมันคือมันเป็นวิธีการที่
ได้ผลในบริบทที่เธอเรียนรู้จากโครงสร้างนี้ สอดคล้อง
กับที่อานันท์ กาญจนพันธุ์ กล่าวว่า การตอบโต้ของชน
ชายขอบไม่ได้หมายความว่าเพียงการสร้างภาพที่เป็นด้าน
ตรงข้ามแต่เป็นการดิ้นรนต่อสู้ในลักษณะต่างๆที่มี
ความหลากหลายและซับซ้อน(อานันท์.2548.217)

เมื่อสิ้นอายุ เหล่าดอกไม้จะผลิบานอีกครั้ง

ในกรณีนี้ผู้วิจัยได้กลายเป็นลูกพี่ในวัฒนธรรมลูกพี่ของชุมชนทะเลไทย โดยลูกน้องคือล้นทมได้รับการปกป้องจากผู้วิจัยจากอำนาจแฝงของผู้วิจัยในชุมชน และสิ่งที่ลูกพี่เช่นผู้วิจัยได้คือได้ศึกษาชีวิตของล้นทมเป็นการต่างตอบแทนที่ชัดเจนของระบบอุปถัมภ์

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับใช้แก้ปัญหาคความรุนแรงซ้ำซากในครอบครัว

1. การทำความเข้าใจในบริบทชุมชนด้วยการศึกษามิติทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนเป็นหัวใจสำคัญของการทำความเข้าใจในที่มารากเหง้าของปัญหาในชุมชน

2. การทำความเข้าใจในชุมชนมีข้อพึงระวังที่ต้องระลึกถึงเสมอว่าทุกสิ่งมีสองด้านเสมอ

3. อย่าตัดสินปัจเจกจากภาพที่ปรากฏเบื้องหน้าเราเท่านั้น แต่พึงระลึกไว้เสมอว่า ภาพที่ปัจเจกปรากฏอัตลักษณ์ออกมาอาจอยู่ภายใต้โครงสร้างทางสังคมที่กดทับให้ปัจเจกต้องเป็นเช่นนั้น ไม่ใช่ตัวตนแห่งความปรารถนาของปัจเจกเอง

4. การวางแผนช่วยเหลือผู้ถูกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวนั้น ต้องไม่มุ่งที่ตัวปัจเจก หรือครอบครัวเท่านั้น แต่ต้องแสวงหาอำนาจในชุมชนที่จะสามารถมาต่อกรกับอำนาจที่ทำให้ความรุนแรงนั้นดำรงอยู่ในชุมชนด้วยหน้าที่ของผู้ที่จะช่วยเหลือผู้ถูกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวจึงนอกจากมุ่งที่ปัจเจก ที่ครอบครัวแล้ว ยังต้องมองหาอำนาจที่จะสามารถมาแก้ไขวาทกรรมในชุมชนที่ยังอนุญาตให้ความรุนแรงนั้นยังดำรงอยู่ด้วย เพื่อให้การแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวมีความยั่งยืนและสามารถแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในชุมชนได้อย่างแท้จริง

A close-up photograph of a hand holding a plumeria flower. The flower has five petals, with the inner petals being bright yellow and the outer petals being white. The hand is positioned in the background, with fingers slightly spread, holding the flower gently. The background is a soft, out-of-focus green, suggesting an outdoor setting.

“ถึงแม้โลกเรานี้จะเต็มไปด้วยความทุกข์ แต่มันก็เต็มไปด้วยวิธีที่จะเอาชนะความทุกข์”

เฮเลน เคลเลอร์ (1968)